

Інвестиційно-інноваційний розвиток вітчизняних підприємств в умовах сучасних викликів і загроз

*Руцишин Надія Михайлівна¹, Грицак Оксана Степанівна²,
Ногінова Наталія Миколаївна³*

Опубліковано	Секція	УДК
07.03.2024	Економіка	378.14

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10794130>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. У дослідженні актуалізовано питання інвестиційно-інноваційного розвитку вітчизняних підприємств. Вказано на те, що інвестиційно-інноваційний тип розвитку об'єктивно необхідний, коли підприємство планує нарощувати масштаби діяльності, бути конкурентоспроможним і життєздатним. Однак, акцентовано й про те, що умови сьогодення критично важкі не тільки для активної інвестиційно-інноваційної діяльності, але й на загал збереження прибутковості. Відтак, метою дослідження визначено ідентифікацію проблемних аспектів та рекомендацій в частині забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку вітчизняних підприємств в умовах сучасних викликів і загроз. Охарактеризовано сучасні виклики та загрози інвестиційно-інноваційної діяльності бізнесу в сучасній Україні. Обґрунтовано напрями та засоби активізації інвестиційно-інноваційної діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання.

Ключові слова: економіка та фінанси підприємств, інноваційний розвиток, інвестиційна діяльність, інноваційна активність, інвестиційно-інноваційна безпека, виклики, загрози, стратегія, тактика управління.

Investment and innovation development of domestic enterprises in the conditions of modern challenges and threats

Abstract. The research updates the issue of investment and innovation development of domestic enterprises. It is pointed out that the investment-innovative type of development is objectively necessary when the enterprise plans to increase the scale of its activities, to be competitive and viable. However, it is emphasized that the current conditions are critically difficult not only for active investment and innovation activities, but also for maintaining profitability in general.

Therefore, the purpose of the study is to identify problematic aspects and recommendations in terms of ensuring the investment and innovation development of domestic enterprises in the conditions of modern challenges and threats. Modern challenges

¹ д.е.н., професор, професор кафедри фінансів, економічної безпеки, банківської справи та страхового бізнесу Львівського торговельно-економічного університету, <https://orcid.org/0000-0002-1198-8582>

² к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту Національного лісотехнічного університету України, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0571-7487>

³ к.е.н., старший викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту Національного університету «Острозька академія», ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0005-0384-7797>

and threats of investment and innovation business activity in modern Ukraine are characterized. The directions and means of intensifying the investment and innovation activities of domestic business entities are substantiated.

It is shown that the competitiveness, and, therefore, the ability for stable functioning and planned development of the enterprise, depends on its innovative activity, creation and implementation of innovations. At the same time, innovative activity is always connected with investments. However, a full-scale war made it more difficult to attract investment resources for innovative purposes. Indicators of investment and innovation development of Ukrainian enterprises have also deteriorated, which actualizes the need to find ways out of such a situation, to increase the amount of available investment for the needs of innovative development of domestic business entities.

Key words: economy and finance of enterprises, innovative development, investment activity, innovative activity, investment and innovation security, challenges, threats, strategy, management tactics.

Вступ

Відомо, що конкурентоспроможність, а, відтак, і здатність до стабільного функціонування і планомірного розвитку підприємства, залежить від його інноваційної активності, створення та впровадження інновацій. При тому інноваційна діяльність завжди пов'язана з інвестиціями. Однак, повномасштабна війна в рази ускладнила питання залучення інвестиційних ресурсів на інноваційні цілі. Погіршилися також і показники інвестиційно-інноваційного розвитку українських підприємств, що актуалізує потребу в пошуку шляхів виходу з такої ситуації, нарощення обсягів доступного інвестування на потреби інноваційного розвитку вітчизняних суб'єктів бізнесу.

Інвестиційно-інноваційна діяльність тісно пов'язана з ризиком, а, відтак, і потребою в забезпеченні економічної безпеки як самих інвестицій, тобто фінансових ресурсів, так і інноваційної діяльності, пов'язаної з ризиками та невизначеністю. Таку діяльність ще часто називають інноваційним підприємництвом, організаційно-економічні основи функціонування якого досліджуються у публікаціях таких науковців, як О. Авковець [1,с.81-87], І. Богатирьов [2,с.73-79], З. Варналій [3,с.10-20], Т. Васильців, Р. Лупак [4,с.88-92] та ін.

Питання здійснення інвестиційної діяльності, визначення джерел, форм та способів залучення інвестицій, їх раціонального розміщення та ефективного використання піднімаються у публікаціях таких науковців, як Н. Руцишин [8,с.21-28;9,с.250-259], А. Сухоруков [10,с.63-81], Т. Зубко [14,с.81-88] та ін.

Цілком закономірно, що у більшості публікаціях, де аналізуються питання та проблематика інвестиційної діяльності й інвестиційного розвитку суб'єктів господарювання, акцент робиться саме на інвестиціях в інноваційний розвиток суб'єктів бізнесу, що є найбільш раціональним способом інвестування. Різного характеру теоретико-методичні та прикладні аспекти інвестування в інноваційний розвиток стали предметом наукових пошукувань таких авторів, як О. Малій [5,с.71-74], М. Мороз [6,с.28-35], Н. Рибалко [7,с.27-29], В. Фоміних, Д. Безпалова, А. Довгопола [11,с.61-64], Л. Чех, О. Корогодова [12], Н. Руцишин [13,с.12-18], М. Куницька-Іляш, Я. Березівський [12,с.1785-1798] та ін.

Однак, в умовах повномасштабної війни як інвестиційна, так і інноваційна діяльність вітчизняних підприємств критично ускладнилися. У разі зросли й ризики інвестиційно-інноваційної діяльності. Мова йде про гострі виклики фінансово-економічної безпеки та виживання бізнесу в цілому. Тоді як питання інвестицій та інновацій відходять на другий план. Позаяк, така діяльність також має вестися, адже від

цього залежать конкурентні позиції суб'єктів господарювання в подальшій перспектив. Такі умови актуалізують потребу в удосконаленні теоретико-методичних і прикладних засад гарантування інвестиційно-інноваційної безпеки вітчизняного бізнесу в умовах кризи.

Метою статті є ідентифікація проблемних аспектів та рекомендацій в частині забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку вітчизняних підприємств в умовах сучасних викликів і загроз.

Результати

Витрати вітчизняних промислових підприємств на інновації не значні. Відповідний показник у 2020 р. становив 14,4 млрд грн (табл. 1). До 2019 р. показник збільшився лише на 1,4 % або на близько 200 млн грн. Тоді як найбільшими були значення цього показника у 2016 р. – 23,2 млрд грн. Відтак за 2016-2020 рр. обсяги витрат вітчизняних промислових підприємств на інновації скоротилися майже на 10 млрд грн, що істотно та є свідченням зниження масштабів фінансування інноваційних програм і проєктів у вітчизняній промисловості.

Таблиця 1

Витрати та структура витрат вітчизняних промислових підприємств на інновації

Напрями скерування витрат	Роки						+/-, в.п.	
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2020/ 2015	2020/ 2019
Обсяги витрат, млрд грн								
Усього	13,8	23,2	9,1	12,2	14,2	14,4	104,4	101,4
Структура витрат, %								
Внутрішні	13,3	9,1	21,3	22,2	16,9	18,2	+4,9	+1,3
НДР	1,5	1,7	2,5	4,1	3,5	5,6	+4,1	+2,1
Зовнішні НДР	8,6	85,3	64,7	68,1	79,1	75,7	+67,1	-3,4
Придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	0,6	0,3	0,2	0,4	0,5	0,5	-0,10	-
Придбання інших зовнішніх знань								

Недостатньо раціональною можна вважати й структуру витрат українських промислових підприємств на інновації. Так, істотно переважали витрати на придбання машин, обладнання і програмного забезпечення – біля три чверті всіх витрат (табл. 2).

Тоді як на такі витрати, як науково-дослідні роботи, припадало лише біля 24 % витрат, що є низьким значенням і свідчить про обмежену дослідницьку діяльність вітчизняних промислових підприємств.

Більшість витрат українських промислових підприємств на інновації були здійснені за рахунок власних коштів, що, з одного боку, є позитивним та підтверджує високий рівень самостійності бізнесу у фінансуванні власного інноваційного зростання, однак, це, скоріше, є свідченням нерозвиненості системи фінансування інноваційного бізнесу в Україні. Відтак, підприємства у дуже малих обсягах залучають фінансові ресурси на інноваційні цілі з зовнішніх джерел, зокрема кредитів, позик, а також за кошти центрального чи місцевих бюджетів.

Таблиця 2

Витрати та структура витрат вітчизняних промислових підприємств

Галузь промисловості	Рік						% / +/-	
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2020/ 2015	2020/ 2019
За обсягами, млн грн								
Загалом	13813,7	23229,4	9117,5	12180,1	14220,9	14406,9	104,3	101,3
В структурі, %								
За рахунок коштів місцевих бюджетів	0,3	0,4	1,0	0,1	0,8	0,3	-	-0,5
За рахунок коштів державного бюджету	0,4	0,8	2,5	5,2	3,9	1,9	+1,5	-2,0
За рахунок власних коштів	97,2	94,9	84,5	88,2	87,7	85,4	-11,8	-2,3
За рахунок коштів інвесторів-резидентів	0,5	0,6	3,0	0,9	0,5	0,3	-0,2	-0,2
За рахунок коштів інвесторів-нерезидентів	0,4	0,1	1,2	0,9	0,3	0,9	+0,5	+0,6
За рахунок кредитів	0,8	2,7	6,5	3,9	6,0	9,6	+8,8	+3,6
З інших джерел	0,4	0,5	1,3	0,8	0,8	1,6	+1,2	+0,8

Таблиця 3

Витрати та структура витрат на виконання НДР за джерелами фінансування у вітчизняній промисловості

Джерела витрат	Роки		% / +/-
	2019	2020	2020/ 2019
Обсяги витрат, млн грн			
Усього	831,2	607,8	73,1
Структура витрат, %			
За бюджетні кошти, у т.ч.	32,7	7,73	-25,0
державного бюджету	32,7	7,73	-25,0
За власні кошти	24,1	39,04	+14,9
За кошти організацій державного сектора	11,5	21,49	+9,9
За кошти організацій підприємницького сектора	31,1	31,52	+0,5
За кошти організацій вищої освіти	...	...	...
За кошти приватних некомерційних організацій	...	...	...
За кошти з іноземних джерел	0,6	0,21	-0,4
За кошти з інших джерел	...	...	...

Якщо вести мову про науково-дослідні роботи, то обсяги їх фінансування у 2020 р. до 2019 р. скоротилися – на 223,3 млн грн або на 73,1 % (табл. 3). При тому в структурі зменшилися витрати українських промислових підприємств на інновації здійснені за кошти державного бюджету (на 25,0 %). Тоді як збільшилося фінансування за рахунок власних коштів (на 14,9 %), коштів організацій державного сектора (на 9,9 %) та коштів підприємницьких організацій (на 0,5 %).

Слід звернути увагу на те, що ще до війни, а також особливо в умовах війни істотно зросла збитковість вітчизняних промислових підприємств і, це, беззаперечно, чинник негативного впливу на фінансово-ресурсні можливості українського бізнесу, зокрема

промислового, в частині підтримки й здійснення програм і заходів інвестиційно-інноваційного розвитку. Так, у 2022 р. частка збиткових вітчизняних підприємств сільського господарства зросла до 21,5 %, промисловості – 35,4 %, будівництва – 37,6 %, торгівлі – 29,2 %, у готельно-ресторанному бізнесі – 44,2 %, у сфері ІКТ – 35,9 %, у фінансовій та страховій діяльності – 40,6 % (табл. 4). У 2022 р. до 2018 р. зросла збитковість підприємств у всіх з аналізованих видів економічної діяльності і це є свідченням погіршення фінансово-економічного стану підприємств, а, відтак, їх внутрішніх можливостей для фінансування заходів і проєктів інноваційного розвитку.

В умовах війни характерне також і зменшення обсягів банківського кредитування вітчизняних промислових підприємств. Так, у 2023 р. обсяги банківських кредитів та позик, які були надані великим промисловим підприємствам України, до 2022 р. зменшилися на майже 10 млрд грн (табл. 5). По великим переробним підприємствам цей показник став ще більшим – 11,2 млрд грн.

Таблиця 4

Збитковість вітчизняних промислових підприємств

Види економічної діяльності	Частка підприємств, які одержали збиток, %					2022/2018	
	2018	2019	2020	2021	2022	За результатими, %	За часткою збиткових підприємств, в. п.
Сільське господарство	13,7	16,9	17,3	11,7	21,5	122,0	+7,8
Промисловість	27,2	27,9	30,3	28,7	35,4	х	+8,2
Будівництво	27,2	26,2	29,1	29,0	37,6	х	+10,4
Торгівля	22,8	22,9	25,6	22,9	29,2	58,3	+6,4
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	25,9	26,2	28,3	27,7	31,6	101,3	+5,7
Тимчасове розміщування й організація харчування	28,6	29,1	40,9	36,3	44,2	х	+15,6
Інформація та телекомунікації	29,9	28,5	28,9	30,1	35,9	95,6	+6,0
Фінансова та страхова діяльність	35,5	32,5	32,7	31,4	40,6	3,3 р.	+5,1

Зростає також і такий показник, як частка непрацюючих кредитів, що свідчить про погіршення структури капіталу та про послаблення фінансових можливостей вітчизняних промислових підприємств щодо погашення їх боргових банківських зобов'язань.

Таблиця 5

Обсяги банківського кредитування вітчизняних промислових підприємств

Рік		Кредити						Частка непрацюючих кредитів, %	
		Промисловість			Переробна промисловість			Промис- ловість	Перероб- на промис- ловість
		Великі підпри- ємства	Середні підпри- ємства	Малі підпри- ємства	Великі підпри- ємства	Середні підпри- ємства	Малі підпри- ємства		
2020		111,7	64,5	25,1	80,9	43,1	15,8	45,3	55,3
2021		82,2	65,5	26,2	54,0	53,4	14,2	26,6	37,0
2022		84,9	54,5	20,3	49,7	40,6	9,6	25,7	26,8
2023		75,0	55,7	14,6	38,5	39,1	8,5	28,4	28,9
2023/ 2020	+/-	-36,7	-8,8	-10,5	-42,4	-4,0	-7,3	-16,9	-26,4
	%	67,1	86,4	58,2	47,6	90,7	53,8	x	x
2023/ 2022	+/-	-9,9	1,2	-5,7	-11,2	-1,5	-1,1	+2,7	+2,1
	%	88,3	102,2	71,9	77,5	96,3	88,5	x	x

Частка непрацюючих банківських кредитів у вітчизняній промисловості у 2023 р. до 2022 р. зросла на 2,7 в. п., тоді як безпосередньо у переробній промисловості – на 2,1 в. п.

Таким чином, з огляду на статистичні дані, а також на результати експертних опитувань є всі підстави для висновку про зниження рівня інвестиційно-інноваційної активності вітчизняних промислових підприємств (рис. 1).

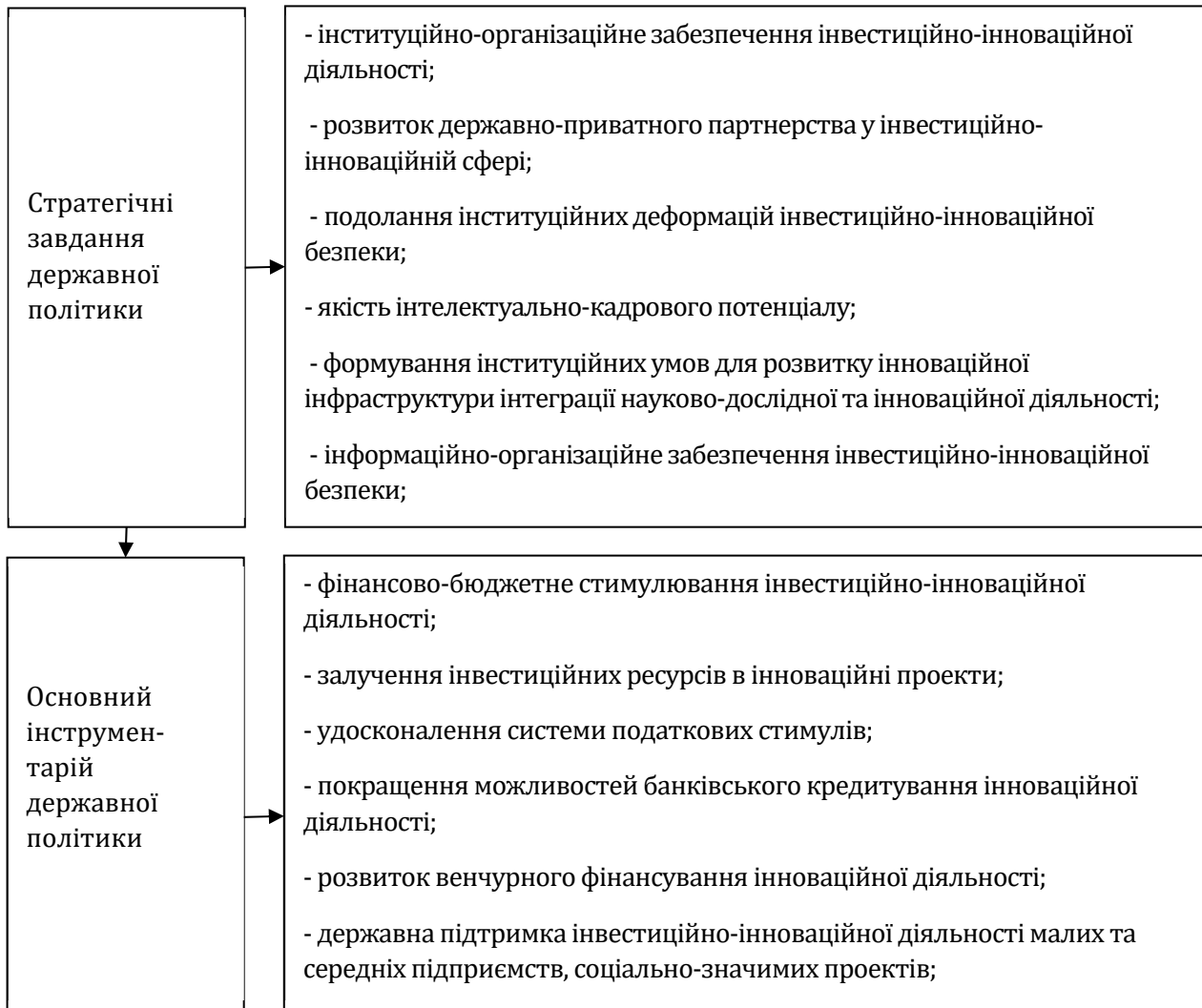
Більше того, в умовах війни є всі ризики для того, що ситуація буде ще погіршуватися. Провідними аргументами на користь такого висновку слугують такі системні перешкоди, як монополізація ринків та низький рівень мотивації до інноваційного розвитку, нестабільність економічної ситуації, нерозвиненість інноваційної інфраструктури, слабкість системи венчурного фінансування бізнесу, лімітування зростання ефективності через об'єктивні обмеження внутрішнього ринку та споживчого попиту та ін.

Виправлення ситуації та забезпечення активізації інвестиційно-інноваційної діяльності вітчизняних підприємств в умовах нестабільності потребує реалізації стратегічних завдань державної політики в цій сфері (рис. 2).

Технологічні етапи інвестиційно-інноваційної діяльності	Системні загрози/перешкоди	Виклики сучасного етапу розвитку економіки України
• Мотивація інновацій та інвестицій • Планування інвестиційно-інноваційної діяльності • Одержання дозволів та погоджень • Організація та інституціалізація інвестиційно-інноваційного проекту • Державне регулювання інвестиційно-інноваційної діяльності • Залучення та використання інвестицій • Освоєння інвестицій, створення інновацій та їх впровадження • Забезпечення окупності інвестицій та ефективізація інноваційної діяльності	• Монополізація ринків та низький рівень мотивації до інноваційного розвитку • Нестабільність економічної ситуації, що перешкоджає довгостроковому плануванню • Прояви бюрократизму та корупції при проходженні дозвільних і погоджувальних процедур • Нерозвиненість інноваційної інфраструктури, слабкість системи венчурного фінансування бізнесу • Зарегульованість системи інвестиційно-інноваційної діяльності • Висока вартість інвестиційного ресурсу, нерозвиненість системи інституційного інвестування • Нестабільність грошової одиниці, що призводить до різкого обмеження строків освоєння інвестицій і впровадження інновацій • Лімітування зростання ефективності через об'єктивні обмеження внутрішнього ринку та споживчого попиту	• Зростання безпекових (воєнних) ризиків та неналагодженість механізмів їх страхування • Тотальна невизначеність зі строками війни, масштабами руйнувань, механізмами репарації • Брак інформації про дерегуляцію інвестиційних процесів, що не сприяє довірі з боку глобальних інвесторів • Втрати контролю за виконанням договірних зобов'язань у межах інвестиційних угод, захистом прав інвесторів • Відсутність інституційних реформ, спрощення регулятивного середовища для ведення бізнесу, зниження корупційних ризиків • Погіршення доступності банківських кредитів, вихід з ринку іноземних інвесторів • Вплив зовнішніх чинників обмеження транспортно-логістичних можливостей, відсутності енергопостачання тощо • Зниження доходів населення та бізнесу, звуження внутрішнього ринку, зниження рентабельності та затягування строків окупності

Рис. 1. Системні та новітні загрози інвестиційній безпеці суб'єктів підприємництва України

Джерело: авторська розробка.

Рис. 2. Пріоритети та інструментарій державної політики розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності вітчизняних підприємств

Джерело: авторська розробка.

Провідними ресурсами, які є для цього в наявності у держави слід вважати: фінансово-бюджетне стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності; залучення інвестиційних ресурсів в інноваційні проекти; удосконалення системи податкових стимулів; покращення можливостей банківського кредитування інноваційної діяльності; розвиток венчурного фінансування інноваційної діяльності; державна підтримка інвестиційно-інноваційної діяльності малих та середніх підприємств, соціально-значимих проектів; розвиток ринку інтелектуальної власності; розвиток патентно-інформаційного забезпечення в сфері інтелектуальної власності.

Висновки

В умовах сучасних критично складних ризиків, викликів і загроз функціонування та забезпечення стабільності виробничої і фінансово-господарської діяльності українського бізнесу важливо зберігати фінансово-економічну стійкість підприємств. Безпосередньою умовою цього слугує інвестиційно-інноваційна діяльність, що забезпечує інноваційний розвиток бізнесу. Війна погіршила фінансово-економічні

результати превалюючої більшості українських підприємства, а, відтак, звузила можливості внутрішнього фінансування проєктів зі створення та впровадження інновацій. Однак, фінансові й комерційні ризики, які зросли, призвели до здорожчання вартості залучення зовнішнього капіталу, а також ускладнення умов отримання інвестицій, кредитів і позик. Позаяк, війна не має стати перешкодою для інвестиційно-інноваційної діяльності вітчизняних підприємств. Для збереження власних конкурентних позицій підприємствам слід розробити й впровадити систему стандартизації процесів залучення й ефективного використання інвестиційних ресурсів в цілях фінансування проєктів зі створення та впровадження інновацій. В умовах війни перевага має надаватися технологічним, продуктовим й управлінським (особливо в частині реінжинірингу внутрішніх та зовнішніх бізнес-процесів, а також активізації засобів цифрових комунікацій) інноваціям.

Подальші наукові дослідження в цій сфері важливо присвятити питанням аналізу ефективності інвестиційно-інноваційної діяльності в умовах повномасштабної війни.

Список використаних джерел

1. Авковець О. Інноваційна безпека України: проблеми забезпечення в глобалізованому світі. *Економічні науки*. 2012. № 15. С. 81–87.
2. Богатирьов І. О. Ефективність розвитку підприємництва. Формування ринкових відносин в Україні. 2006. Вип. 7-8. С. 73-79.
3. Варналій З. С. Мале підприємництво: основи теорії і практики. К. : Т-во "Знання", КОО, 2005. 302 с.
4. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Васильців В. Г. Характеристика функціональних складових економічної безпеки сектору інформаційно-комунікаційних технологій України. *Економічний дискурс*, 2017. Вип. 1. С. 161-172.
5. Малій О. Г. Фінансові ресурси підприємств та джерела їх формування: теоретичні аспекти. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2016. № 2. С. 71–74.
6. Мороз М.О. Детермінанти інвестиційної безпеки України. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2017. Вип. 2(50). С. 28–35
7. Рибалко Н. О. Фінансові ресурси – основа діяльності підприємств. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2009. № 3 (94). С. 27–29.
8. Руцишин Н. М., Талах Ю. В. Орієнтири державної політики відновлення інвестиційної привабливості сфери торгівлі та внутрішнього ринку України. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*. 2023. Вип. 71. С. 21–28.
9. Лихолат С., Вінічук М., Руцишин Н., Мединська Т., Сапінський О. Вплив деструктивних чинників на інвестиційну та інноваційну привабливість України. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2021. № 1 (36). С. 250–259.
10. Сухоруков А. Проблеми інноваційної безпеки України. *Економіка і прогнозування*. 2011. № 2. С. 63–81
11. Фоміних В. І., Безпалова Д. І., Довгопола А. Д. Аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки*. 2017. № 27 (2). С. 61–64.
12. Чех Л. М., Корогодова О. О. Інноваційний розвиток економіки України в умовах Індустрії 4.0. *Актуальні проблеми економіки та управління*. 2020. № 14. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/205849>.
13. Руцишин Н. М. Теоретико-методологічні засади та прикладні інструменти реалізації потенціалу банківської системи в забезпеченні структурного реформування економіки : монографія. Львів : СПОЛОМ, 2020. 404 с.
14. Зубко Т. Л. Оцінка рівня економічної безпеки підприємства галузі зв'язку. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*, 2016. Вип. 3. С. 81-88.